

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain, rahoitusvakuuslain ja velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annettua lakia eli niin sanottua nettoutuslakia, rahoitusvakuuslakia ja velkakirjalakia. Nettoutuslain ja rahoitusvakuuslain muutoksilla pantaisiin täytäntöön selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin sekä rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun direktiivin muutokset. Nettoutuslain muutokset liittyvät ennen kaikkea selvitysjärjestelmien välisten yhteyksien huomioon ottamiseen sekä yöaikaisen selvityksen suojaamiseen ja selvitysjär-

jestelmässä tapahtuvan selvityksen suojan muuhun tehostamiseen tilanteissa, jossa osapuolta kohtaa maksukyvyttömyysmenettely. Rahoitusvakuuslain ja velkakirjalain muutoksilla parannetaan mahdollisuuksia lainasaamisten vakuuskäyttöön.

Rahoitusvakuuslain ja velkakirjalain muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 30 päivänä joulukuuta 2010, jolloin direktiivien muutosten edellyttämät lait on viimeistään annettava, ja nettoutuslain muutokset noin kolme kuukautta lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
Nettoutuslaki	3
Rahoitusvakuuslaki	4
Velkakirjalaki	5
2.2 Selvitysdirektiivin ja rahoitusvakuusdirektiivin muutokset sekä niiden merkitys Suomen lainsäädännön kannalta	5
Yleistä.....	5
Selvitysdirektiivi	5
Rahoitusvakuusdirektiivi.....	8
2.3 Nykytilan arviointi	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	11
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	11
5 ASIAN VALMISTELU	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	13
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	13
1.1 Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista	13
1.2 Rahoitusvakuuslaki	14
1.3 Velkakirjalaki.....	15
2 VOIMAANTULO.....	16
LAKIEHDOTUKSET	17
1. Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta	17
2. Laki rahoitusvakuuslain muuttamisesta	19
3. Laki velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta.....	21
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTIT	22
1. Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta	22
2. Laki rahoitusvakuuslain muuttamisesta	26
3. Laki velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta.....	29

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Arvopaperikaupan selvitystoiminnassa ja muussa selvitystoiminnassa on yleistynyt se, että selvitysjärjestelmät ovat eri tavoin yhteydessä toisiinsa. Muun muassa arvopaperikaupan kansainvälistyessä selvitysjärjestelmät eivät enää voi toimia yksinomaan kansallisella ja itsenäisellä perustalla. Selvitysjärjestelmissä tapahtuvan selvityksen suojaa järjestelmäriskeiltä, joita aiheutuu järjestelmään toimintaan osallistuvien mahdollisissa maksukyvyttömyysilanteissa, on harmonisoitu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä (98/26/EY, jäljempänä selvitysdirektiivi). Selvitysdirektiivissä ei kuitenkaan ole alun perin otettu huomioon selvitysjärjestelmien välisiä yhteyksiä, jotka ovat nyttemmin kansainvälistyneet ja lisääntyneet erityisesti rahoitusvälineiden markkinoista annetun direktiivin (2004/39/EY) aikaansaaman markkinakehityksen johdosta. Selvitysdirektiivissä ei myöskään ole voitu alun perin ottaa huomioon muuta myöhempää markkinakehitystä, kuten yöaikaisen selvitystoiminnan käyttöönottoa.

Rahoitusmarkkinoilla on myös yleistynyt lainasaamisten, kuten pankkilainojen, käyttö vakuutena. Tämä liittyy muun muassa siihen, että lainasaamiset on Euroopan keskuspankin neuvoston päätöksellä otettu eurojärjestelmän luotto-operaatioissa vakuuskelpoisten omaisuuserien joukkoon vuoden 2007 alusta lukien. Lainasaamisten vakuuskäyttöä koskevien yhtenäisten oikeussääntöjen on katsottu tehostavan rajat ylittävää lainasaamisten vakuuskäyttöä ja parantavan markkinoiden likviditeettiä. Eräiden rahoitusmarkkinoilla tyypillisesti käytettävien omaisuuserien käyttöä vakuutena on tehostettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä rahoitusvakuusjärjestelyistä (2002/47/EY, jäljempänä rahoitusvakuusdirektiivi). Direktiivi ei kuitenkaan ole alun perin koskenut lainasaamisten, vaan ainoastaan arvopapereiden ja tilirahan, vakuuskäyttöä.

Selvitysdirektiiviä ja rahoitusvakuusdirektiiviä on muutettu 6 päivänä toukokuuta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/44/EY (jäljempänä muutospäätös). Muutosten tarkoituksena on ollut yhtäältä direktiivien tekninen ajantasaisaminen ja toisaalta niiden saattaminen vastaamaan edellä tarkoitettua kehitystä.

Suomessa selvitysdirektiivi on pantu täytäntöön lailla eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista (1084/1999, jäljempänä nettoutuslaki) ja rahoitusvakuusdirektiivi rahoitusvakuuslailla (11/2004). Selvitysdirektiivin ja vakuusdirektiivin muutosten johdosta on tarpeen tehdä tiettyjä muutoksia näihin lakeihin. Samalla on perusteltua selvittää eräitä lainasaamisten vakuuskäyttöön liittyviä kansallisia vaatimuksia.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Nettoutuslaki

Nettoutuksella tarkoitetaan sitä, että esimerkiksi maksujenvälityksessä tai arvopaperikaupassa tavanomaisten sopimusehtojen mukaisesti osapuolten välille syntyneet keskinäiset maksuvelvoitteet tai arvopaperien toimitusvelvoitteet yhdistetään ja suoritetaan nettomääräisenä. Velvoitteet voidaan selvittää (määrittää ja toteuttaa) myös muulla tavoin eli bruttomääräisesti.

Nettoutuslaki koskee selvitysjärjestelmissä toteutettavaa maksujen nettouttamista ja muuta selvittämistä samoin kuin sellaisten toimitusvelvoitteiden nettouttamista ja muuta selvittämistä, jotka liittyvät rahoitusvälineiden ja muiden niihin rinnastettavien arvopaperien ja johdannaissopimusten kauppaan sekä valuuttakauppaan. Lakia sovelletaan myös sellaiseen edellä tarkoitettujen maksu- ja toimitusvelvoitteiden nettouttamiseen, jota ei toteuteta selvitysjärjestelmässä.

Lain selvitysjärjestelmiä koskevat säännökset perustuvat selvitysdirektiiviin. Ky-

seisten säännösten keskeisenä tavoitteena on suojata selvitysjärjestelmiä järjestelmäriskeiltä, joita liittyy siihen mahdollisuuteen, että järjestelmän toimintaan osallistuva taho tulee maksukyvyttömäksi. Selvitysjärjestelmiä ovat Suomessa esimerkiksi Suomen Pankin TARGET2-osajärjestelmä, pankkien väliset maksujärjestelmät sekä Euroclear Finland Oy:n arvopaperikaupan selvitysjärjestelmät. Lain muuta nettoutusta koskevat säännökset perustuvat puolestaan kansalliseen lainsäädäntötarpeeseen suojata rahoitusmarkkinoilla tavanomaisiksi katsottavia, lähinnä sopimusperusteista kuittausta koskeviksi luonnehdittavia sopimusehtoja sopijapuolen maksukyvyttömyyden vaikutuksilta.

Lain mukaan ennen konkurssin tai muun maksukyvyttömyysmenettelyn alkamista syntyneet velvoitteet voidaan nettouttaa maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä. Lisäksi velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi konkurssin tai muun maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivänä, voidaan nettouttaa vielä saman päivän aikana, jos selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että se ei tiennyt eikä sen pitänytkaan tietää maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta silloin, kun velvoitteet nettoutettiin. Toisaalta suoja ei ulotu kalenterivuorokauden vaihtumisen jälkeen toteutettaviin selvitystapahtumiin, minkä vuoksi tällä tavoin toteutettavaan yöaikaiseen selvitystoimintaan liittyy erityisiä järjestelmäriskejä.

Jos velvoite saadaan lain mukaan nettouttaa selvitysjärjestelmässä, se saadaan myös muulla tavoin selvittää selvitysjärjestelmässä osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä. Siten laissa suojataan direktiivin edellyttämin tavoin paitsi nettoutusta myös bruttomääräisenä tapahtuvaa selvitystä silloin, kun se tapahtuu selvitysjärjestelmässä.

Selvitysjärjestelmä määritellään tarkemmin nettoutuslain 2 §:ssä. Selvitysjärjestelmän ylläpitäjänä voivat toimia keskuspankki, luottolaitos, arvopaperimarkkina-alue (495/1989) tarkoitettu selvitysyhteisö ja eräät muut yhteisöt. Lain mukaan valtiovarainministeriön on yksilöitävä ja ilmoitettava komissiolle ne selvitysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvat selvitysjärjestelmät, joihin sovelletaan Suomen lakia.

Nettoutuslaissa ei ole erityisiä säännöksiä selvitysjärjestelmien välisistä yhteyksistä. Toisaalta selvitysjärjestelmän osapuoli on määriteltä nettoutuslaissa sangen laajasti siten, että sillä tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan.

Rahoitusvakuuslaki

Rahoitusvakuuslaki (11/2004) koskee rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia silloin, kun velan vakuudeksi on annettu arvopapereita tai tilirahaa. Lain säännökset perustuvat rahoitusvakuusdirektiiviin.

Lakia sovelletaan eräin rajoituksin, kun vakuuden antajana on lain 3 §:ssä tarkemmin määriteltä laitos, kuten julkisoikeudellinen oikeushenkilö, keskuspankki, luotto- tai rahoituslaitos, sijoituspalveluyritys, selvitysyhteisö tai muu vastaava kotimainen tai ulkomainen oikeushenkilö. Lakia sovelletaan eräin rajoituksin myös muun oikeushenkilön antamaan vakuuteen, jos vakuuden saajana on laissa tarkoitettu laitos. Sen sijaan lakia ei sovelleta luonnollisen henkilön antamaan vakuuteen, vaikka se annetaan elinkeinotoiminnan yhteydessä.

Laki sisältää erityissäännöksiä, jotka vahvistavat vakuuden saajan asemaa yleisiin panttioikeutta ja muita vakuusoikeuksia koskeviin sääntöihin verrattuna. Tällaisia ovat muassa säännökset, joiden mukaan osapuolet voivat sopia omistusoikeuden siirtoon perustuvasta vakuudesta taikka panttioikeudesta, johon liittyy pantinsaajan määräysoikeus eli oikeus myydä pantiksi annetut arvopaperit tai muuten oikeudellisesti määrätä niistä. Kyseisissä tapauksissa vakuuden saajan on palautettava vastaava omaisuus vakuuden antajalle viimeistään eräpäivänä, jollei toisin ole sovitettu. Edelleen laki sisältää erityissäännöksiä panttioikeuden toteuttamisesta velan eräännyttyä ja muun muassa mahdollisuudesta sopia panttioikeuden toteuttamisesta panttiomaisuuden omaksi otollaan. Samoin laki sisältää säännöksiä muun muassa nettoutusta koskevan sopimusehdon mahdollisuudesta ja nettoutuksen suojasta maksukyvyttömyysmenettelyssä, kuittausta tai nettoutusta koskevan sopimusehdon suojasta velkojan vaih-

doksen yhteydessä, lisävakuuden antamisen ja vakuuden vaihdon suojaamisesta takaisin-saannilta maksukyvyttömyysmenettelyissä sekä vakuuden saajan vilpittömän mielen suojaamisesta tilanteessa, jossa vakuusoikeus syntyy vasta maksukyvyttömyysmenettelyn antamisen jälkeen.

Rahoitusvakuuslain arvopaperin määritelmä ei kata lainasaamia silloinkaan, kun lainasaamisesta on annettu juokseva velkakirja, eikä rahoitusvakuuslaki muutenkaan koske lainasaamisten käyttöä vakuutena. Tämä ei sinänsä estä esimerkiksi lainasaamisen antamista pantiksi siten kuin velkakirjalaissa (622/1947) säädetään. Lainasaamia käytetäänkin jo nyt vakuutena esimerkiksi Suomen Pankin luotto-operaatioissa. Rahoitusvakuuslain edellä mainittuja erityissäännöksiä, jotka tehostavat lain soveltamisalaan kuuluvien omaisuuserien vakuuskäyttöä, ei kuitenkaan sovelleta lainasaamisiin.

Velkakirjalaki

Velkakirjalaissa säädetään muun ohella siitä, millä edellytyksillä velkakirjan luovutus ja panttaus sitoo luovuttajan tai pantinantajan velkojia, kuten tämän konkurssipesää. Tavallisten velkakirjojen osalta edellytetään velkakirjan velalliselle tehtyä siirto- tai panttausilmoitusta eli denuntiaatiota. Tavallista velkakirjaa koskevia sääntöjä sovelletaan laajasti myös sellaisiin saataviin, joista ei ole annettu velkakirjaa. Juoksevien velkakirjojen osalta edellytetään puolestaan yleensä velkakirjan hallinnan luovutusta eli traditiota. Tämän kaltaiset vaatimukset liittyvät muun muassa tarpeeseen todentaa oikeustoimi ja sen ajankohta jälkikäteen tilanteessa, jossa vakuuden antaja on tullut maksukyvyttömäksi. Traditiovaatimuksesta on toisaalta säädetty poikkeus sen tilanteen varalta, että pankki tai muu rahalaitos myy juoksevan velkakirjan. Poikkeusta on perusteltu erityisesti sillä, että kyse on laitoksista, jotka ovat julkisen valvonnan alaisia. Perustelu näyttäisi soveltuvan myös velkakirjan panttaukseen. On kuitenkin tulkinnanvaraista, soveltuuko poikkeussäännös juoksevan velkakirjan panttaukseen.

Pankkien luotonannossa käytetään yleisesti juoksevia velkakirjoja. Tämän vuoksi edellä mainittuun poikkeussäännökseen liittyvällä

tulkintaepäselvyydellä on suuri merkitys lainasaamisten vakuuskäyttöä silmällä pitäen.

2.2 Selvitysdirektiivin ja rahoitusvakuusdirektiivin muutokset sekä niiden merkitys Suomen lainsäädännön kannalta

Yleistä

Muutosdirektiivillä on jäljempänä tarkemmin esitetyin tavoin muutettu selvitysdirektiivin 1—5, 7 ja 9—10 artiklaa ja rahoitusvakuusdirektiivin 1—5 artiklaa sekä lisätty viimeksi mainittuun uusi 9 a artikla. Kuten edellä on todettu, muutosten tarkoituksena on muun ohessa ollut saattaa direktiivit vastamaan kehitystä, joka liittyy ennen kaikkea eri selvitysjärjestelmien välisiin yhteyksiin, yö-aikaiseen selvitystoimintaan sekä lainasaamisten käyttöön vakuutena. Huomattava osa muutosdirektiivin säännöksistä koskee toisaalta vain direktiivien teknistä muuttamista, jolla on muun muassa saatettu direktiivien viittaukset muihin direktiiveihin ajan tasalle. Nämä muutokset eivät yleisesti ottaen aiheuta muutostarvetta kansalliseen lainsäädäntöön.

Seuraavassa käsitellään yksityiskohtaisesti selvitysdirektiiviin ja rahoitusvakuusdirektiiviin tehtyt muutokset ja arvioidaan niiden merkitystä Suomen lainsäädännön kannalta.

Selvitysdirektiivi

Selvitysdirektiivin 1 artiklan muutokset ovat teknisiä, eivätkä aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan a ja b kohdan muutokset ovat osaksi teknisiä ja osaksi selvittäviä. Niillä on muun muassa ajantasaisitettu artikloissa olevat viittaukset muihin direktiiveihin. Samalla on muun muassa selvennetty direktiivissä tarkoitetun järjestelmän määritelmää, kuten sitä, että yhteentöimivien järjestelmien välinen järjestely ei itsessään ole järjestelmä, sekä selvennetty, että direktiivin 2006/48/EY 4 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetut sähköisen rahan liikkeenlaskijat kuuluvat myös selvitysdirektiivin soveltamisalaan. Kansallisesti selvitysjärjestelmä määritellään nettoutuslain 2 §:n 1 momentissa. Tapauskohtaisesti on arvioita-

va, milloin osapuolten välinen järjestely täyttää laissa tarkoitetun järjestelmän tunnusmerkit ja milloin on kyseessä löyhempi järjestely, kuten useamman yhteentoimivan järjestelmän muodostama kokonaisuus. Nettoutuslain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisö voi olla myös sähkörahayhteisö. Nettoutuslain 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan selvitysjärjestelmällä tarkoitetaan ylipäätään sellaista sääntöihin perustuvaa järjestelmää, jonka valtiovarainministeriö on yhteisön hakemuksesta hyväksynyt selvitysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvaksi järjestelmäksi tai sitä vastaavaksi järjestelmäksi. Nettoutuslain 2 §:n 1 momentin määritelmä täyttää jatkosakin selvitysdirektiivin vaatimukset.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan f kohdassa on laajennettu direktiivissä tarkoitetun osallistujan määritelmää siten, että määritelmässä otetaan huomioon myös toisen järjestelmän tai oikeammin toisen järjestelmän ylläpitäjän osallistuminen järjestelmään. Nettoutuslain 2 §:n 4 momentin mukaan selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu järjestelmän toimintaan. Määritelmän avoimuudesta johtuu, että se kattaa jo nykyisellään mainitut tilanteet. Nettoutuslain 2 §:n 4 momentin määritelmää on toisaalta tarpeen laajentaa jäljempänä mainituista syistä.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan f ja g kohdassa säädetään myös jäsenvaltioiden mahdollisuudesta katsoa niin sanottu epäsuora osallistuja osallistujaksi, jos se on järjestelmäriskin kannalta perusteltua. Muutosdirektiivillä on yhtäältä korostettu, että tämä ei rajoita suoran osallistujan vastuuta, ja toisaalta laajennettu epäsuoran osallistujan määritelmää aiemmas- ta. Suomen lainsäädännössä ei ole otettu käyttöön epäsuoran osallistujan käsitettä. Muutokset eivät aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan h, i, l ja m kohdan muutokset ovat vain selventäviä eivätkä aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan uudessa n kohdassa määritellään työpäivä (englanniksi ”business day”) päiväksi, joka kattaa sekä yöllä että päivällä tapahtuvat selvitykset ja sisältää kaikki järjestelmän toiminnallisen kierron aikaiset tapahtumat. Määritelmä liit-

tyy 3 ja 4 artiklan muutoksiin, joita käsitellään jäljempänä.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan uudessa o kohdassa määritellään yhteentoimivat järjestelmät. Niillä tarkoitetaan kahta tai useampaa järjestelmää, joiden ylläpitäjät ovat keskenään sopineet järjestelystä, jonka puitteissa suoritetaan järjestelmien välisiä siirtomääräyksiä. Määritelmä liittyy 3, 4, 7 ja 9 artiklan muutoksiin, joita käsitellään jäljempänä.

Selvitysdirektiivin 2 artiklan uuden p kohdan mukaan järjestelmän ylläpitäjällä tarkoitetaan yhteisöä tai yhteisöjä, jotka ovat järjestelmän toiminnasta oikeudellisesti vastuussa. Ylläpitäjä voi lisäksi osallistua järjestelmän toimintaan myös muussa ominaisuudessa, kuten selvitysosapuolena, keskusvastapuolena tai selvitysyhteisönä. Säännöstä voidaan luonnehtia lähinnä selventäväksi, eikä sen ole katsottu aiheuttavan muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Selvitysdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan 1 alakohdan mukaan siirtomääräykset ja nettoutus ovat tehokkaita maksukyvyttömyysmenettelystä huolimatta, jos siirtomääräykset ovat tulleet järjestelmään ennen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamista. Säännöstä on muutosdirektiivillä täydennetty siten, että sanottu pätee paitsi osallistujan maksukyvyttömyysmenettelyssä, myös yhteentoimivaan järjestelmään osallistujan tai sellaisen järjestelmän ylläpitäjän maksukyvyttömyysmenettelyssä. Siltä varalta, että muunkin tahon kuin nettoutuslain 2 §:n 4 momentissa nykyisin tarkoitetun selvitysjärjestelmän toimintaan osallistuvan yhteisön maksukyvyttömyysmenettelyllä voisi joissain tapauksissa olla vaikutusta selvitysmääräysten tehokkuuteen, nettoutuslain 2 §:n 4 momentin määritelmää on syytä laajentaa nykyisestä. Laajennuksen tarkempaa sisältöä on käsitelty yksityiskohteisissa perusteluissa.

Selvitysdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan mukaan myös maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen järjestelmään tulleet siirtomääräykset ovat tehokkaita, jos ne toteutetaan järjestelmän säännöissä määriteltynä työpäivänä, jonka kuluessa maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, ja jos järjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että ajankohtana, jona kyseiset siirtomääräykset muuttuivat peruuttamattomiksi, se ei tiennyt

eikä sen olisi pitänyt tietää maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamisesta. Säännöstä on muutettu yhtäältä siten, että määräysten toteuttaminen voi kalenteripäivän sijasta tapahtua sinä työpäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely aloitettiin. Työpäivän määrittely järjestelmän säännöissä tekee mahdolliseksi muun muassa kalenterivuorokauden vaihtumisen jälkeen tapahtuvan yöaikaisen selvitystoiminnan suojaamisen maksukyvyttömyysmenettelyssä, jos säännöksessä asetetut edellytykset muuten täyttyvät (ks. myös edellä 2 direktiivin n kohdasta esitettyä). Toisaalta säännöstä on muutettu siten, että järjestelmän ylläpitäjän vilpittömän mielen kannalta ratkaiseva on ajankohta, jona siirtomääräykset tulivat peruuttamattomiksi, eikä itse selvityksen toteutumisen ajankohta. Muutokset, jotka tehostavat selvitysjärjestelmässä tapahtuvan selvityksen suojaa, edellyttävät nettoutuslain 3 ja 6 §:n muuttamista yhtäältä siten, että maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivä säännöksissä korvataan selvitysdirektiivissä tarkoitetulla työpäivällä, jona maksukyvyttömyysmenettely alkoi, ja toisaalta siten, että vilpittömän mielen arviointiajankohta kytketään selvitysmääräysten peruuttamattomaksi tulon ajankohtaan. Lisäksi nettoutuslakiin on otettava säännös selvitysdirektiivissä tarkoitetun työpäivän määrittämisestä selvitysjärjestelmän säännöissä.

Selvitysdirektiivin 3 artiklan uuden 4 kohdassa selvennetään, että kun kyseessä ovat yhteentoimivat järjestelmät, kukin järjestelmä määrittää säännöissään järjestelmään tulon ajankohdan sen varmistamiseksi, että kaikkien asianomaisten yhteentoimivien järjestelmien sääntöjä koordinoidaan tältä osin siinä määrin kuin se on mahdollista. Ellei kaikkien yhteentoimiviin järjestelmiin kuuluvien järjestelmien säännöissä nimenomaisesti toisin määrätä, muiden järjestelmien, joiden kanssa järjestelmä on yhteentoimiva, säännöistä ei aiheudu vaikutuksia järjestelmässä sovellettuihin tuloajankohtaa koskeviin sääntöihin. Tähän liittyy direktiivin 2 artiklan a kohtaan selvyden vuoksi lisätty säännös siitä, että yhteentoimivien järjestelmien välinen järjestely ei itsessään ole järjestelmä. Kullakin järjestelmällä on siis omat sääntönsä, joita kyseiseen järjestelmään yksinomaisesti sovelletaan. Säännösten merki-

tys on lähinnä selventävä, eikä niiden ole arvioitu aiheuttavan muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön. Nettoutuslain 14 §:n 2 momentin mukaan valtiovarainministeriön on, ennen kuin se päättää selvitysjärjestelmää koskevan ilmoituksen tekemisestä komissiolle, varmistuttava siitä, että selvitysjärjestelmän säännöt täyttävät selvitysdirektiivin vaatimukset. Tässä yhteydessä valtiovarainministeriön on kiinnitettävä huomiota myös yhteentoimivien järjestelmien sääntöjen puutteelliseen koordinointiin, jos on havaittavissa, että säännöt eivät ole yhteensopivat. Selvitysdirektiivin uudella johdanto-osan 14 a kappaleella korostetaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja valvojien velvollisuutta varmistua, että yhteentoimivia järjestelmiä muodostavien järjestelmien ylläpitäjät ovat sopineet yhteentoimiviin järjestelmiin tulon ajankohtaa koskevista yhteisistä säännöistä siinä määrin kuin se on mahdollista.

Selvitysdirektiivin 4 artiklan säännöstä selvitystilillä olevien varojen tai arvopaperien sekä luottojärjestelyn käyttämisestä velvoitteiden täyttämiseen maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä on täydennetty siten, että säännöksessä mainitaan myös yhteentoimivan järjestelmän ylläpitäjän maksukyvyttömyystilanne sekä velvoitteiden täyttäminen yhteentoimivassa järjestelmässä. Lisäksi selvitystilillä olevien varojen tai arvopaperien käyttäminen voi tapahtua maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamistyöpäivänä, kun se aikaisemmin tuli kyseeseen maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamispäivänä. Säännös ei ole jäsenvaltioita pakottava, vaan ainoastaan sallii jäsenvaltioiden ottaa tällainen sääntely käyttöön haluamassaan laajuudessa. Suomessa artikla on pantu täytäntöön nettoutuslain 11 §:ssä, jota on muutosten johdosta syytä muuttaa siten, että maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivänä tapahtuvan selvitystilillä olevien varojen ja arvopaperien käyttämisen sijaan säädetään niiden käyttämisestä sinä selvitysdirektiivissä tarkoitettuna työpäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely alkoi. Lisäksi edellä mainittu nettoutuslain 2 §:n 4 momentin selvitysjärjestelmän osapuolen määritelmän muuttaminen laajentaa myös lain 11 §:n soveltamisalaa.

Selvitysdirektiivin 5 artiklaan on lisätty säännökset, jotka koskevat yhteentoimivien

järjestelmien sääntöjen mukaista selvitysmääräyksen peruutusajankohtaa. Säännökset, jotka koskevat järjestelmien sääntöjen itsenäisyyttä ja koordinoimien tarvetta, vastaavat sitä, mikä 3 artiklan 4 kohdassa säädetään määräyksen järjestelmään tuloajankohdan osalta. Edellä esitetyillä perusteilla säännösten ei ole katsottu aiheuttavan muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Selvitysdirektiivin 7 artiklaa, jonka mukaan maksukyvyttömyysmenettelyllä ei saa olla takautuvia vaikutuksia järjestelmään osallistumisen yhteydessä muodostuneisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, on laajennettu koskemaan myös yhteentoimivaan järjestelmään osallistujan tai sen ylläpitäjän oikeuksia ja velvollisuuksia. Edellä käsitellystä nettoutuslain 2 §:n 4 momentin muutoksesta johtuu muun ohessa, että nettoutuslain 4 §:n mukainen suoja takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain (758/1991) 10 ja 14 §:n mukaista takaisinsaantia vastaan laajenee direktiivin edellyttämällä tavalla.

Selvitysdirektiivin 9 artiklaa, joka koskee vakuuden saajan suojaamista vakuuden antajan maksukyvyttömyyden vaikutuksilta, on täydennetty ensinnäkin siten, että vakuuden saajana voi järjestelmään osallistujan ja keskuspankin ohella olla järjestelmän ylläpitäjä. Toiseksi artiklaa on muutettu siten, että vakuuden antaminen järjestelmän ylläpitäjälle tai osallistujalle voi tapahtua paitsi järjestelmän myös jonkin yhteentoimivan järjestelmän yhteydessä. Lisäksi artiklaa on muutettu niin, että vakuuden antajana, jonka maksukyvyttömyysmenettelyssä vakuuden on oltava suojattu, voi olla kuka tahansa. Säännökset on pantu täytäntöön nettoutuslain vakuudellista selvityssopimusta sekä keskuspankivakuuksia koskevilla säännöksillä, joiden mukaan vakuus voidaan toteuttaa maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä, eikä vakuus myöskään peräydy takaisinsaannista konkurssipesään annetun lain 14 §:n nojalla. Vakuudellisen selvityssopimuksen määritelmä nettoutuslain 2 §:n 3 momentissa on, ottaen huomioon myös saman pykälän 4 momentin mukaisen selvitysjärjestelmän osapuolen määritelmän kattavuus, niin laaja, että säännökset jo nykyisellään täyttävät selvitysdirektiivin muutetun 9 artiklan vaatimukset järjestelmän ylläpitäjälle ja osallistujalle annet-

tujen vakuuksien osalta. Myös keskuspankille annettuja vakuuksia koskeva nettoutuslain 10 §, jossa ei esimerkiksi mitenkään ole rajattu vakuuden antajien piiriä, täyttää jo nykyisellään selvitysdirektiivin muutetun 9 artiklan vaatimukset.

Selvitysdirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on muun muassa yksilöitävä ja ilmoitettava komissiolle ne järjestelmät, jotka kuuluvat selvitysdirektiivin soveltamisalaan. Muutosdirektiivillä artiklaa on täydennetty siten, että jäsenvaltioiden on yksilöitävä ja ilmoitettava myös kyseisten järjestelmien ylläpitäjät. Nettoutuslain 14 §:ää on tämän johdosta täydennettävä vastaavasti.

Selvitysdirektiivin 10 artiklaan on muutosdirektiivillä lisätty myös eräitä siirtymäsäännöksen luonteisia määräyksiä, joita käsitellään jäljempänä voimaantuloa koskevien kysymysten yhteydessä. Muut selvitysdirektiivin 10 artiklan muutokset ovat teknisiä tai selventäviä eivätkä aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Rahoitusvakuusdirektiivi

Rahoitusvakuusdirektiivin 1 artiklan 2 kohdan muutokset ovat teknisiä, eivätkä aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön. Muutoksilla on saatettu viittaukset muihin direktiiveihin ajan tasalle.

Rahoitusvakuusdirektiivin 1 artiklan 4 kohdan a alakohdan muutos sekä uusi c alakohta liittyvät siihen, että direktiivin soveltamisalaa on laajennettu koskemaan myös lainasaamisista. Ensin mainitussa todetaan yleisesti, että annettavan vakuuden on muodostuttava rahasta, rahoitusvälineistä tai lainasaamisista. Viimeksi mainitussa puolestaan annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus sulkea direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sellaiset lainasaamiset, joissa velallinen on kulutusluotosopimuksista annetussa direktiivissä (2008/48/EY) määritelty kuluttaja. Eräin rajoituksin soveltamisalan ulkopuolelle voidaan sulkea myös lainasaamiset, joissa velallinen on mikroyritys tai pieni yritys siten kuin nämä on määritelty komission suosituksessa mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (2003/361/EY).

Lainasaamisten lisäämisestä rahoitusvakuusdirektiivin soveltamisalaan seuraa, että rahoitusvakuuslain säännöksiä on vastaavasti täydennettävä lainasaamisia koskevilla säännöksillä. Kansallisesti päätettäväksi jää, rajoitetaanko säännösten soveltamisalaa direktiivin sallimin tavoin siten, että tiettyjen velallisten lainasaamiset jäävät soveltamisalan ulkopuolelle.

Rahoitusvakuusdirektiivin säännökset koskevat pääasiassa vakuuden antajan ja vakuuden saajan välistä suhdetta sekä vakuuksien suojaa maksukyvyttömyystilanteissa. Sen sijaan ne eivät koske lainasaamisen velallisen oikeudellista asemaa tilanteessa, jossa lainasaaminen annetaan vakuudeksi. Rahoitusvakuuslain soveltamisalan laajentaminen lainasaamisiin ei siten vaikuta velallisen oikeusasemaan, kun hänen velkaansa käytetään vakuutena, vaan kyseinen asema määräytyy jatkossakin muun muassa lainasaamista koskevien sopimusehtojen sekä yleisten saatavien siirtoa koskevien sääntöjen mukaisesti, kuten velkakirjalain väitesuojaa, maksusuojaa ja kuittausta koskevien säännösten perusteella. Sanotuista syistä ei ole katsottu aiheelliseksi sulkea mitään lainasaamisten ryhmää rahoitusvakuuslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Rahoitusvakuusdirektiivin 1 artiklan 5 kohdan 2 alakohdan lisätyt uudet säännökset koskevat enimmäisvaatimuksia, joiden on katsottava riittävän yksilöimään lainasaamisen ja todistamaan lainasaamisen vakuudeksi antaminen osapuolten välillä. Tässä suhteessa riittävänä on direktiivin mukaan pidettävä lainasaamisten sisällyttämistä luetteloon, joka esitetään vakuuden saajalle kirjallisesti tai muulla oikeudellisesti vastaavalla tavalla. Suomen oikeuden mukaan sekä saatavan panttauksesta että rahoitusvakuuslain 4 §:ssä tarkoitettu oikeuden siirtoon perustuvasta vakuudesta voidaan pätevästi sopia vapaaehtoisesti. Kauppakaaren 10 luvun 1 §:n säännös, jonka mukaan panttaussitoumus on annettava kirjallisesti tai kahden todistajan läsnä ollessa, on ohjeellinen. Edes luotonantajan tiedonantovelvollisuutta panttauksen yhteydessä koskevia erityisiä säännöksiä, jotka eivät ole varsinaisia muotovaatimuksia, ei sovelleta rahoitusvakuuslain soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa, joissa vakuu-

den antajana ei ole luonnollinen henkilö. Myös todisteiden harkinta on Suomen oikeuden mukaan vapaata. Direktiivissä tarkoitettu menettely riittää tavallisesti todistamaan vakuuden antamisen. Direktiivi ei toisaalta tarkoita, että siinä tarkoitettu luettelo olisi kaikissa tapauksissa riittävä näyttö vakuuden antamisesta, esimerkiksi silloin, kun on esitetty vastanäyttöä panttaussopimuksen puuttumisesta. Direktiivin kyseiset säännökset eivät aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Rahoitusvakuusdirektiivin 1 artiklan 5 kohdan lisätyn uuden 3 alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että lainasaamisten sisällyttäminen edellä mainittuun luetteloon on riittävää myös yksilöimään lainasaamisen ja todistamaan sen vakuudeksi antamisen myös suhteessa lainasaamisen velalliseen ja kolmansiin osapuoliin nähden. Myöskään tämän osittain tulkinnanvaraisen säännöksen ei ole katsottu antavan aihetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä.

Rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdan muutokset ovat teknisiä ja johtuvat lainasaamisten lisäämisestä direktiivin soveltamisalaan. Rahoitusvakuuslakiin aiheutuu tästä vastaavia teknisiä muutostarpeita, joita on käsitelty yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan uudessa o alakohdassa määritellään, mitä direktiivissä tarkoitetaan lainasaamisella. Rahoitusvakuuslaissa on vastaavasti säädettävä sellaisesta lainasaamisen määritelmästä, joka kattaa direktiivissä tarkoitettut lainasaamiset.

Rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 2 kohdan muutoksella selvennetään, että vakuuden antajan oikeus lainasaamisesta saatavien tulojen (esimerkiksi lainan korkojen ja lyhennysten) perimiseen toistaiseksi ei vaikuta siihen, että vakuus on annettu vakuuden saajalle direktiivissä mainitun mukaisesti. Suomen oikeuden mukaan kyseisen kaltainen sopimusehto, kuten ehto vakuuden antajan oikeudesta saada lainasaamisen korko vakuuden tuottona itselleen, ei sinänsä horjuta vakuusjärjestelyn tehokkuutta muilta osin sen enempää vakuuden antajan ja vakuuden saajan välisessä suhteessa kuin suhteessa sivul-

lisiinkaan. Säännöksestä ei siten aiheudu tarvetta muuttaa Suomen lainsäädäntöä.

Rahoitusvakuusdirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan lisättyjen uusien alakohtien mukaan jäsenvaltiot eivät saa edellyttää, että kun lainasaamisia annetaan rahoitusvakuutena, niiden luominen, pätevyys, julkivarmistus, etuoikeus, täytäntöönpanokelpoisuus tai todistekelpoisuus riippuu jonkin muodollisen toimen suorittamisesta, lukuun ottamatta 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja toimia. Jäsenvaltiot saavat kuitenkin edellyttää muodollisen toimen, kuten ilmoittamisen, suorittamista julkivarmistus, etuoikeus-, täytäntöönpanokelpoisuus- tai todistekelpoisuustarkoituksessa suhteessa velalliseen tai kolmansiin osapuoliin. Kuten edellä on todettu, Suomen oikeudessa panttauksen tai muuta vakuudenantoa koskevan sopimuksen pätevyydelle ei ole asetettu muotovaatimuksia. Myös todisteiden harkinta on vapaata. Jotta lainasaamisen antaminen vakuudeksi olisi sivullisiin, kuten vakuudenantajan velkoihin, nähdessä tehokas, edellytetään kuitenkin velkakirjalain mukaan erityistä julkivarmistustoimintaa, kuten juoksevan velkakirjan luovuttamista vakuuden saajan hallintaan tai tavallisen velkakirjan taikka velkakirjattoman saatavan osalta ilmoitusta saatavan velalliselle. Velalliselle tehtävällä ilmoituksella voi olla merkitystä myös velkakirjalain mukaisen maksusuojan kannalta eli sen suhteen, kenelle velallinen voi maksaa velkansa sellaisin vaikutuksin, että hän vapautuu maksuvelvollisuudesta. Tällaisten toimen edellyttäminen kansallisessa lainsäädännössä on rahoitusvakuusdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sallittua. Kohdasta ei aiheudu muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Rahoitusvakuusdirektiivin 3 artiklaan lisätyn uuden 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että lainasaamisen velalliset voivat laillisesti luopua kirjallisesti tai oikeudellisesti vastaavalla tavalla yhtäältä kuitausoikeudestaan ja toisaalta pankkisalaisuutta koskevien sääntöjen mukaisista oikeuksistaan. Tällä ei kuitenkaan rajoiteta kohtuuttomia sopimusehtoja koskevien säännösten, esimerkiksi varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929, oikeustoimilaki) 36 §:n, soveltamista. Suomen oikeudessa ei ole erityisesti rajoitettu sopimusva-

pautta sen suhteen, etteikö lainasaamisen velallinen voisi luopua kuitausoikeudestaan. Myös pankkisalaisuutta koskevia säännöksiä on tulkittu siten, että asiakas, jota säännökset suojaavat, voi sopimusteitse sallia tietojen antamisen. Eri asia on, että jos sellaiset sopimusehdot laaditaan hyvin yleisiksi, ne voivat muodostua velallista kohtaan kohtuuttomiksi. Direktiivissä ei kuitenkaan puututa mahdollisuuteen sovitella kohtuuttomia sopimusehtoja. Kohta ei aiheuta muutostarvetta Suomen lainsäädäntöön.

Rahoitusvakuusdirektiivin 4 artiklan 1 kohtaan ja 2 kohdan b alakohtaan on lisätty säännökset omaksiottamalla tapahtuvasta panttioikeuden toteuttamisesta silloin, kun vakuutena on lainasaamisia. Saman artiklan 3 kohdasta on lisäksi poistettu säännös, jonka mukaan jäsenvaltiot saattoivat eräin edellytyksin olla sallimatta omaksiottamalla tapahtuvaa panttioikeuden toteuttamista. Rahoitusvakuuslain panttioikeuden toteuttamista koskevia säännöksiä on täydennettävä lainasaamisen omaksiottamista koskevilla säännöksillä.

Rahoitusvakuusdirektiivin 5 artiklaan lisätyn 6 kohdan mukaan artiklaa ei sovelleta lainasaamisiin. Siten rahoitusvakuuslain säännöksiä panttioikeudesta, johon liittyy pantin saajan määräämisoikeus eli oikeus myydä panttiomaisuus tai muuten oikeudellisesti määrätä siitä, ei tarvitse ulottaa lainasaamisen vakuuskäyttöön. Myöskään kansallista tarvetta sellaiseen käytäntöön ei ole ilmennyt.

Rahoitusvakuusdirektiivin lisätyn uuden 9 a artiklan mukaan direktiivin säännökset eivät rajoita kulutusluottosopimuksista annetun direktiivin 2008/48/EY soveltamista. Kuten edellä on todettu, rahoitusvakuusdirektiivissä ei varsinaisesti säädetä lainasaamisen velallisen oikeudelliseen asemaan vaikuttavista seikoista, joten artiklan merkitys on yksinomaan selventävä.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomen voimassa oleva lainsäädäntö täyttää pääosin selvitysdirektiivin ja rahoitusvakuusdirektiivin vaatimukset myös direktiivien muutoksen jälkeen. Kuten edeltä ilmenee,

eräiltä osin kansallista lainsäädäntöä on kuitenkin muutettava.

Nettoutuslain muutostarve koskee edeltä ilmenevällä tavalla selvitysjärjestelmän osapuolen määritelmää, nettoutuksen sekä selvitystilillä olevien varojen ja arvopaperien käyttämisen edellytyksiä maksukyvyttömyysmenettelyssä veloitteen tultua ilmoitukseksi selvitettäväksi maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, velvollisuutta määrittää selvitysdirektiivissä tarkoitettu työpäivä selvitysjärjestelmän säännöissä sekä velvollisuutta yksilöidä ja ilmoittaa selvitysjärjestelmien ylläpitäjät komissiolle.

Rahoitusvakuuslain muutostarve koskee lainasaamisten määrittelemistä ja lisäämistä lain aineellisten säännösten soveltamisalaan edeltä ilmenevällä tavalla.

Samalla on syytä selvittää edellä käsiteltyä velkakirjalain tulkinnanvaraista säännöstä, jolla on käytännössä tärkeä merkitys lainasaamisten vakuuskäytön kannalta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön selvitysdirektiivin ja rahoitusvakuusdirektiivin muuttamisesta annettu direktiivi sekä parantaa selvitysjärjestelmien suojaa osapuolen maksukyvyttömyysilanteissa esiintyviltä järjestelmäriskeiltä ja edesauttaa lainasaamisten käyttöä vakuutena rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa.

Selvitysjärjestelmän osapuolen määritelmää nettoutuslain 2 §:n 4 momentissa ehdotetaan laajennettavaksi. Nettoutuslain 3 §:n 2 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että konkurssin tai luottolaitoksen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen selvitettäväksi ilmoitetut veloitteet voidaan nettouttaa vielä sinä selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely on alkanut. Lisäksi vilpittömän mielen arviointiajankohta kytketään selvitysmääräysten peruuttamattomaksi tulon ajankohtaan. Nettoutuksen vaikutusta ulosottoon koskevan 7 §:n 2 momenttiin ehdotetaan yhdenmukaisuuden vuoksi vastaavaa sääntelyä kuin 3 §:n 2 momenttiin ja 6 §:n 2 momenttiin. Myös 11 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että osapuolen selvitystilillä olevia va-

roja ja arvopapereita voitaisiin käyttää maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen selvitettäväksi ilmoitettujen veloitteiden täyttämiseen sinä selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely alkoi. Selvityspäivä vastaisi selvitysdirektiivissä tarkoitettua työpäivää ja se määriteltäisiin ehdotettavan 13 §:n 1 momentin 8 a kohdan mukaan selvitysjärjestelmän säännöissä. Lain 14 §:n 1 momenttia täydennettäisiin säännöksellä selvitysjärjestelmien ylläpitäjien yksilöimisestä ja ilmoittamisesta komissiolle.

Rahoitusvakuuslain 1 §:ää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että laki koskee rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia silloinkin, kun vakuutena käytetään lainasaamisia. Lainasaaminen määriteltäisiin 3 §:n 1 momentin uudessa 2 a kohdassa. Lain 4 §:ään (omistusoikeuden siirtoon perustuva vakuus), 6 §:ään (panttioikeuden toteuttaminen) ja 8 §:ään (myyntitulo ja arvostaminen) lisättäisiin lainasaamisten vakuuskäyttöön soveltuvat säännökset.

Velkakirjalain 22 §:n 2 momenttia, jonka mukaan pankin tai muun rahalaitoksen myydessä juoksevan velkakirjan myynti on rahalaitoksen velkojia sitova, vaikka velkakirja on jäänyt rahalaitokseen säilytettäväksi, ehdotetaan täydennettäväksi siten, että säännös koskee nimenomaisesti myös juoksevan velkakirjan panttausta. Direktiivin täytäntöönpano ei edellytä muutosta, mutta muutos selkiyttää oikeustilaa ja helpottaa siten lainasaamisten vakuuskäyttöä.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole vaikutuksia julkiseen talouteen.

Esityksellä parannetaan selvitysjärjestelmien suojaa järjestelmäriskeiltä, jotka esiintyvät järjestelmän toimintaan osallistuvan osapuolen tullessa maksukyvyttömäksi. Suojan parantaminen lisää mahdollisuuksia toiminnan tehostamiseen, kuten yöaikaisen selvityksen käyttöön ottamiseen. Samalla suomalaisen selvitystoiminnan mahdollisuudet mukauttaa toimintansa alan kansainväliseen kehitykseen paranevat. Edelleen esityksellä edesautetaan lainasaamisten käyttöä vakuutena rahoitusmarkkinoilla, mikä puolestaan parantaa rahoituksen saatavuutta. Esityksellä on siten

rahoitusmarkkinoiden toimintaa edistävä vaikutus.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Valmistelun aikana on kuultu muun muassa valtionvarainministeriötä ja Suomen Pankkia. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausuntoa valtiovarainministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, Suomen Pankilta, Finanssivalvonnalta, konkurssiasiamieheltä, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry:ltä, Finans-

sialan Keskusliitto ry:ltä, Keskuskauppaamarilta, Suomen Asianajajaliitto ry:ltä, Euroclear Finland Oy:ltä ja Nasdaq OMX Helsinki Oy:ltä.

Lausunnonantajat ovat yleisesti kannattaneet ehdotuksia. Lausunnoissa on toisaalta esitetty luonnoksen yksityiskohtia koskevia huomautuksia, joiden johdosta esitystä on tarkistettu. Merkittävin lausuntojen johdosta esitykseen tehty muutos on velkakirjalain 22 §:n 2 momentin selventäminen siten, että pankkeja ja muita rahalaitoksia koskeva poikkeussäännös nimenomaisesti ulottuu myös juoksevan velkakirjan panttaukseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki eräistä arvopaperi- ja valuutta-kaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista

2 §. *Määritelmiä.* Pykälän 4 momentissa määritellään selvitysjärjestelmän osapuoli. Tällä tarkoitetaan voimassa olevan lain mukaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan. Määritelmä, jonka sanamuoto jo nykyisin on sinänsä hyvin kattava, perustuu lähinnä selvitysdirektiivin 2 artiklan f kohtaan.

Selvitysdirektiivin muutoksen jälkeen direktiivin erinäisissä artikloissa järjestelmään osallistujaan rinnastetaan kyseisen järjestelmän kanssa yhteentoimivan järjestelmän ylläpitäjä sekä sellaiseen järjestelmään osallistuja. Muutoksella saattaa eräissä tapauksissa olla aineellista merkitystä. Tämän vuoksi momentissa olevaa kansallista määritelmää ehdotetaan laajennettavaksi siten, että selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitettaisiin nettoutuslaissa jatkossa paitsi järjestelmän ylläpitäjää ja sen toimintaan osallistuvaa yhteisöä, myös muuta näihin rinnastettavaa osapuolta.

3 §. *Nettoutus konkurssissa.* Pykälän 1 momentti koskee ennen konkurssin alkamista syntyneiden velvoitteiden nettoutuksen sitovuutta konkurssissa. Momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Jäljempänä 8 §:n 2 momenttiin ehdotetuista tarkistuksista kuitenkin johtuu, että nettoutuksen suoja selvitysjärjestelmässä laajenisi direktiivin mukaisesti koskemaan sellaisia velvoitteita, joita koskeva selvitysmääräys on tullut järjestelmään ennen maksukyvyyttömyysmenettelyn, kuten konkurssin, alkamista.

Pykälän 2 momentissa säädetään direktiivin 3 artiklan 1 kohdan 2 alakohdassa tarkoitetuista tilanteista, joissa velvoitteet voidaan nettouttaa selvitysjärjestelmässä konkurssin estämättä, vaikka ne on 1 momentista poike-

ten ilmoitettu selvitettäväksi vasta konkurssin alkamisen jälkeen. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan selvitysdirektiivin 3 artiklan muutettua sisältöä. Selvitysdirektiivissä tarkoitettu työpäivästä ehdotetaan laissa käytettäväksi asiaa paremmin kuvaavaa nimitystä selvityspäivä.

Nettoutuksen edellytyksenä olisi ensinnäkin, että velvoitteet nettoutetaan sinä selvityspäivänä, jona konkurssi on alkanut. Voimassa olevan lain mukaan nettoutuksen on tapahduttava konkurssin alkamispäivänä. Selvityspäivä ei nykyisestä poiketen välttämättä tarkoittaisi kalenterivuorokautta, vaan se voitaisiin määritellä tästä poiketen selvitysjärjestelmän säännöissä (ehdotettava 13 §:n 1 momentin 8 a kohta). Muutos tekisi mahdolliseksi muun muassa yöaikaisen selvityksen käyttöön ottamisen niin, että myös kalenterivuorokauden vaihtumisen jälkeen tapahtuva selvitys voisi olla säännöksessä tarkoitettun suojan piirissä.

Suojan edellytyksenä momentissa tarkoitettussa tapauksessa olisi lisäksi, että selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, ettei se tiennyt eikä sen pitänytkaan tietää konkurssin alkamisesta hetkellä, jolla velvoitteita koskevat määräykset tulivat peruuttamattomiksi. Selvitysmääräyksen peruuttamattomuuden ajankohta määräytyisi selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan (13 §:n 1 momentin 8 kohta). Vilpittömän mielen ajankohdan arvioinnissa on myös otettava huomioon aika, joka selvitysjärjestelmän ylläpitäjältä kuluu osapuolen maksukyvyyttömyyttä koskevien välttämättömien toimenpiteiden toteuttamiseen. Voimassa olevan lain mukaan järjestelmän ylläpitäjän on, jotta nettoutus voi sitoa konkurssissa, osoitettava olleensa vilpittömässä mielessä vielä nettoutuksen tapahtuessa. Tämänkin muutos laajentaisi nettoutuksen suojaa nykyisestä.

Lain 8 §:n 1 momentista johtuu, että lain mukainen selvitysmääräyksen tehokkuus maksukyvyyttömyysmenettelyssä, kuten konkurssissa, koskee direktiivin edellyttämin ta-

voin paitsi nettoutusta myös muulla tavoin tapahtuvaa velvoitteen selvittämistä selvitysjärjestelmässä.

6 §. *Nettoutus luottolaitoksen maksukyvyttömyysmenettelyssä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin 3 §:n 2 momenttia.

7 §. *Nettoutuksen vaikutus ulosottoon.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavalla kuin 3 §:n 2 momenttia ja 6 §:n 2 momenttia. Selvitysdirektiivi ei koske ulosottoa, mutta yhdenmukaisuuden vuoksi on perusteltua, että nettoutuksen edellytykset ulosmittauksen yhteydessä jatkossakin vastaisivat sitä, mitä edellä mainittujen maksukyvyttömyysmenettelyjen osalta säädetään.

8 §. *Säännösten soveltaminen selvitysjärjestelmässä.* Pykälän 2 momentissa säädetään ajankohdasta, jona selvitysjärjestelmässä selvittävän velvoitteen katsotaan lakia sovellettaessa syntyneen. Tällä on edellä esitetyn tavoin merkitystä arvioitaessa, mitkä velvoitteet voidaan nettouttaa tai muuten selvittää selvitysjärjestelmässä osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä. Momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että selvitysmääräys olisi selvitysdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa edellytetyin tavoin suojattu maksukyvyttömyysmenettelyssä, jos se on tullut järjestelmään ennen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamista. Velvoitteen katsottaisiin toisin sanoen lain soveltamista silmällä pitäen syntyneen, kun se on ilmoitettu järjestelmässä selvittäväksi. Ajankohta, jolloin tämän katsotaan tapahtuvan, määritellään 13 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan selvitysjärjestelmän säännöissä.

11 §. *Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivä korvattaisiin selvityspäivällä, jona maksukyvyttömyysmenettely alkoi, vastaavalla tavoin kuin ehdotetaan tehtäväksi 3, 6 ja 7 §:ssä.

13 §. *Selvitysjärjestelmän säännöt.* Pykälään 1 momenttiin lisättäisiin uusi 8 a kohta. Sen mukaan selvitysjärjestelmän säännöistä olisi käytävä ilmi muun ohessa, miten selvitysjärjestelmässä noudatettava selvityspäivä määräytyy, jos se ei ole kalenterivuorokausi. Selvityspäivän oikeudellinen merkitys ilme-

nee 3, 6, 7 ja 11 §:ään ehdotetuista muutoksista. Jos selvityspäivää ei ole säännöissä muulla tavoin määritelty, selvityspäivänä pidetään kalenterivuorokautta.

14 §. *Ilmoitukset komissiolle.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi maininta siitä, että valtiovarainministeriön ilmoituksessa komissiolle on yksilöitävä myös selvitysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien selvitysjärjestelmien ylläpitäjät.

1.2 Rahoitusvakuuslaki

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälää ehdotetaan täydennettäväksi niin, että laki koskee jatkossa rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia paitsi silloin, kun velan vakuudeksi on annettu arvopapereita tai tilirahaa, myös silloin, kun vakuutena käytetään lainasaamisista.

3 §. *Määritelmiä.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a kohta, jossa määriteltäisiin, mitä laissa tarkoitetaan lainasaamisella. Näitä ovat sellaisiin rahalainoihin perustuvat saamiset, joiden myöntäjänä on rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan o alakohdassa tarkoitettu luottolaitos. Rahoitusvakuusdirektiivissä viitataan tältä osin luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun direktiivin 2006/48/EY 4 artiklan 1 kohdan luottolaitoksen määritelmään, mukaan lukien saman direktiivin 2 artiklassa erikseen luetellut jäsenvaltioiden keskuspankit, postisiirtolaitokset ja erityisrahoituslaitokset (esimerkiksi Suomessa Teollisen yhteistyön rahasto Oy ja Finnvera Oyj), jotka on suljettu luottolaitosdirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

Kohtaan ehdotettavan kansallisen määritelmän mukaan lainasaamisista olisivat ensinnäkin sellaisiin rahalainoihin perustuvat saamiset, joiden myöntäjänä on luottolaitostoinnasta annetun lain (121/2007) 8 §:ssä tarkoitettu luottolaitos tai ulkomainen luottolaitos. Luotonantajana voisi siten olla myös kolmannen maan luottolaitos eli sellainen ulkomainen luottolaitos, jonka sääntömääräinen kotipaikka on muussa kuin ETA-valtiossa. Myös tällaiset luottolaitokset ovat rahoitusvakuuslain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja laitoksia, joiden antamat vakuudet kuuluvat 2 §:n mukaan lain soveltamisalaan.

Viittaus luottolaitostoiminnasta annetun lain 8 §:ään ei kata kaikkia sellaisia laitoksia, joita rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan o alakohdassa tarkoitetaan. Toisaalta kaikkien kyseeseen tulevien laitosten, erityisesti luottolaitosdirektiivin 2 artiklassa lueteltujen eri jäsenvaltioissa sijaitsevien erityisrahoituslaitosten, mainitseminen laissa ei ole tarkoituksenmukaista. Näistä syistä ehdotetaan, että pykälässä viitattaisiin kyseeseen tulevien luotonantajien osalta edellä lausutun lisäksi yleisesti rahoitusvakuusdirektiivin 2 artiklan 1 kohdan o alakohtaan.

Rahalainaan perustuvalla saatavalla tarkoitetaan direktiivin mukaisesti rahamääräistä saatavaa, joka perustuu sopimukseen lainan muodossa tapahtuvasta luotonannosta.

4 §. Omistusoikeuden siirtoon perustuva vakuus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan momentti koskee soveltuvien osin myös lainasaamisten luovuttamista vakuudeksi niin, että lainasaamiset siirtyvät vakuuden saajalle. Lainasaaminen voidaan siis luovuttaa velan vakuudeksi siten, että täydet velkojan oikeudet siirtyvät vakuuden saajalle. Koska lainasaamiset ovat ominaisuuksiltaan yksilöllisiä toisin kuin arvopaperit tai tiliraha, momentissa tarkoitettu vastaavan omaisuuden palauttaminen vakuuden antajalle (ks. myös 3 §:n 1 momentin 3 kohta) ei kuitenkaan tavallisesti ole mahdollista toisin kuin arvopaperien tai tilirahan osalta. Jos vakuudeksi annettu lainasaaminen ei velan erääntyessä ole siirrettävissä takaisin vakuuden antajalle, on menettävä tavalla, josta vakuuden antajan ja vakuuden saajan on katsottava sopineen. Yleensä palautusvelvollisuus lienee tällöin toteutettava kuittaamalla palauttamatta jäävän vakuuden arvo velkaa vastaan ja tilittämällä mahdollinen velan ylittävä osuus vakuuden arvosta rahassa vakuuden antajalle. Käytännössä kyseisiä vakuusjärjestelyjä käyttävät rahoitusmarkkinoiden ja yritysrahoituksen ammattimaiset toimijat, joiden voidaan olettaa tarkoin sopimusehdoin huolehtivan siitä, miten tällaisissa tilanteissa menetellään.

Myös pykälän 2 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi lainasaamista koskevilla säännöillä. Lainasaamisten 1 momentin mukainen luovutus vakuudeksi olisi sitova, kun saamis-

ten siirto on toteutettu niin kuin saatavien siirrosta yleisesti säädetään. Keskeiset saatavien siirtoa koskevat säännökset ovat velkakirjalaisissa.

6 §. Panttioikeuden toteuttaminen. Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin säännöksillä pantinsaajan oikeudesta myydä pantiksi annetut lainasaamiset velan erääntyttyä. Jollei toisin ole sovittu, myynti olisi mahdollista viipymättä ja ilman pantinhaltijalle tai muulle oikeudenhaltijalle ennakolta tehtävää ilmoitusta. Eri asia ovat ilmoitukset, jotka voivat olla tarpeen, jotta lainasaamisen myynti tulee tehokkaaksi sivullisiin nähden taikka jotta lainasaamisen velallisen niin sanottu maksusuoja sulkeutuu pois. Sanottu ei myöskään vaikuta esimerkiksi yleisiin sääntöihin, joiden mukaan pantinsaajalla voi lainasaamisen myymisen sijaan olla oikeus toteuttaa panttioikeus perimällä pantattu lainasaaminen sen velalliselta sikäli kuin lainasaaminen on erääntynyt.

Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin siten, että lainasaamistenkin panttauksessa voitaisiin oikeustoimilain 37 §:n estämättä sopia panttioikeuden toteuttamisesta myös niin, että lainasaatavat siirtyvät pantinsaajalle ja lainasaamisten arvo kuitataan erääntynyttä velkaa vastaan.

8 §. Myyntitulos ja arvostaminen. Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin siten, että myös lainasaamiset olisi myytävä käypään hintaan ja arvostettava käypään arvoon muiden laissa tarkoitettujen omaisuuserien tavoin.

1.3 Velkakirjalaki

22 §. Pykälän 1 momentin mukaan juoksevan velkakirjan luovutus ei ole luovuttajan velkojia sitova, ellei luovutuksensaaja ole saanut velkakirjaa haltuunsa. Poikkeuksena tästä pykälän nykyisessä 2 momentissa säädetään, että pankin tai muun rahalaitoksen myydessä juoksevan velkakirjan myynti on rahalaitoksen velkojia sitova, vaikka velkakirja on jäänyt rahalaitokseen säilytettäväksi. Velkakirjalain 10 §:n mukaan lain velkakirjan luovutusta koskevia säännöksiä sovelletaan myös velkakirjan panttaukseen. Mainittua poikkeussäännöstä, joka sanamuotonsa mukaan koskee juoksevan velkakirjan myynn-

tiä, on kuitenkin voitu tulkita siten, ettei se koske juoksevan velkakirjan panttausta.

Pankkiluotonannossa käytetään yleisesti juoksevia velkakirjoja. Kyseisiä lainasaamia on tarpeen voida joustavasti ja helposti käyttää vakuutena muun muassa Suomen Pankin ja muiden keskuspankkien harjoittamissa keskuspankkitoimintoja sekä pankkien ja muiden rahalaitosten keskinäisissä rahoitusjärjestelyissä muutenkin. Kun vakuuden antajana on julkisen valvonnan alainen pankki tai muu rahalaitos, kuten luottolaitoslain 8 §:ssä tarkoitettu luottolaitos tai vastaavan valvonnan alainen ulkomainen luottolaitos, oikeustoimen ja sen ajankohdan jälkikäteen todentamiseen ei liity sellaisia ongelmia, jotka ovat pykälän 1 momentissa asetetun hallinnanluovutusvaatimuksen taustalla. Näillä perusteilla pykälän 2 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi niin, että säännös koskee nimenomaisesti myös juoksevan velkakirjan panttausta.

2 Voimaantulo

Muutosdirektiivin 3 artiklan mukaan direktiivin edellyttämät kansalliset säädökset on annettava 30 päivään joulukuuta 2010 mennessä. Säädöksiä on sovellettava 30 päivästä kesäkuuta 2011.

Nettoutilakiin ehdotettavat muutokset voivat aiheuttaa tarvetta tarkistaa selvitysjärjestelmien sääntöjä, minkä vuoksi on tarkoituksenmukaista, että laki tulee voimaan esimerkiksi noin kolme kuukautta sen hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Muutoksia sovellettaisiin välittömästi lain voimaantulos-

ta lukien eli myös sellaisten velvoitteiden selvittämiseen, joita koskevat määräykset ovat tulleet selvitysjärjestelmään ennen lain voimaantuloa mutta jotka selvitetään lain voimaantulon jälkeen. Tämä täyttää selvitysdirektiivin muutetun 10 artiklan 2 kohdan vaatimuksen ennen muutosten kansallista täytäntöönpanoa järjestelmään tulneiden siirtomääräysten katsomisesta direktiivissä tarkoitetuiksi siirtomääräyksiksi.

Selvitysdirektiivin muutettu 10 artiklan 2 kohta sisältää myös siirtymäsäännöksen, jonka mukaan järjestelmä, joka ennen muutosten voimaantuloa on nimetty direktiivissä tarkoitetuksi järjestelmäksi, jatkuu direktiivin mukaisesti nimettynä järjestelmänä. Tämän ei ole arvioitu edellyttävän lakiin erityistä siirtymäsäännöstä.

Rahoitusvakuuslakiin ehdotettaviin muutoksiin, jotka lisäävät rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettävissä olevia toimintamahdollisuuksia, ei liity tarvetta lykätä muutosten voimaantuloa, vaan niitä voidaan alkaa soveltamaan heti lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että muutokset tulisivat voimaan jo sinä päivänä, jona direktiivin täytäntöönpanon edellyttämät säädökset viimeistään on annettava, eli 30 päivänä joulukuuta 2010. Muutoksia ei kuitenkaan sovellettaisi takautuvasti ennen lain voimaantuloa soveltuihin vakuusjärjestelyihin. Myös velkakirjalain muutoksen ehdotetaan tulevan voimaan samana ajankohtana.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

*Lakiehdotukset***1.****Laki****eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1999 eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain (1084/1999) 2 §:n 4 momentti, 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentti sekä *lisätään* 13 §:n 1 momenttiin uusi 8 a kohta seuraavasti:

2 §*Määritelmiä*

peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää konkurssin alkamisesta.

Selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan, sekä muuta näihin rinnastettavaa osapuolta.

6 §*Nettoutus luottolaitoksen maksukyvyttömyysmenettelyssä***3 §***Nettoutus konkurssissa*

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäviksi selvitysjärjestelmän osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo maksukyvyttömyysmenettelyssä, jos:

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäviksi selvitysjärjestelmän osapuolen konkurssin alkamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo osapuolen konkurssissa, jos:

1) velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona konkurssi on alkanut; ja

1) velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely on alkanut; ja

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta.

7 §

Nettoutuksen vaikutus ulosottoon

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi maksukiellon tiedoksiantamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo ulosotossa 1 momentin estämättä, jos:

1) velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukielto on annettu; ja

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää maksukiellosta.

8 §

Säännösten soveltaminen selvitysjärjestelmässä

Selvitysjärjestelmässä selvitettävän velvoitteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa syntyneen silloin, kun se on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan järjestelmässä selvitettäväksi.

11 §

Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen

Selvitysjärjestelmän osapuolen selvitysjärjestelmän selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita voidaan käyttää maksukyvyttö-

myysmenettelyn estämättä selvitysjärjestelmän osapuolen velvoitteiden täyttämiseen järjestelmässä. Jos velvoite on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita saadaan kuitenkin käyttää kyseisen velvoitteen täyttämiseen vain sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely on alkanut.

13 §

Selvitysjärjestelmän säännöt

Selvitysjärjestelmällä on oltava kirjalliset säännöt, joista on käytävä ilmi:

8 a) miten selvitysjärjestelmässä noudatettava selvityspäivä määräytyy, jos se ei ole kalenterivuorokausi;

14 §

Ilmoitukset komissiolle

Valtiovarainministeriön on yksilöitävä ja ilmoitettava komissiolle ne selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvat selvitysjärjestelmät, joihin sovelletaan Suomen lakia, sekä niiden ylläpitäjät.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**rahoitusvakuuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 2004 annetun rahoitusvakuuslain (11/2004) 1 ja 4 §,
 6 §:n 1 ja 2 momentti sekä 8 §:n 1 momentti ja
lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 2 a kohta seuraavasti:

1 §

Lain tarkoitus

Tämä laki koskee rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia silloin, kun velan vakuudeksi on annettu arvopapereita, tilirahaa tai lainasaamisia.

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) *lainasaamisella* luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 8 §:ssä tarkoitetun luottolaitoksen tai ulkomaisen luottolaitoksen taikka muun rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47/EY 2 artiklan 1 kohdan o alakohdassa tarkoitetun laitoksen myöntämään rahalainaan perustuvaa saatavaa;

4 §

Omistusoikeuden siirtoon perustuva vakuus

Osapuolet voivat sopia arvopapereiden tai tilirahan kaupasta takaisinostoehdoin taikka muusta sellaisesta järjestelystä, jossa vakuuden antaja luovuttaa arvopapereita tai tilirahaa velan vakuudeksi niin, että vakuuden saaja saa niihin omistusoikeuden. Vakuuden saajan on palautettava vastaava omaisuus va-

kuuden antajalle sovittujen ehtojen mukaisesti viimeistään eräpäivänä, jollei ole sovittu, että palauttamatta jäävien arvopapereiden tai tilirahan arvo kuitataan velkaa vastaan. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, on soveltuvin osin voimassa myös järjestelystä, jossa vakuuden antaja luovuttaa lainasaamisia velan vakuudeksi niin, että lainasaamiset siirtyvät vakuuden saajalle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu luovutus on sitova, kun arvopaperit on luovutettu vakuuden saajan hallintaan tai kun arvopapereiden, tilirahan tai lainasaamisten siirto on muutoin toteutettu niin kuin omistusoikeuden luovutuksesta ja saatavan siirrosta säädetään.

6 §

Panttioikeuden toteuttaminen

Pantinsaajalla on oikeus maksun saamista varten myydä pantiksi annetut arvopaperit tai lainasaamiset taikka nostaa tai kuitata pantiksi annettu tiliraha, kun velka on erääntynyt. Jollei osapuolten kesken ole muuta sovittu, pantinsaajalla on oikeus myydä arvopaperit tai lainasaamiset viipymättä ja ilman pantinantajalle tai muulle oikeudenhaltijalle ennakolta tehtävää ilmoitusta.

Osapuolet voivat panttauksessa sopia ehdosta, jonka mukaan myymisen sijasta pantinsaaja saa omistusoikeuden pantiksi annettuihin arvopapereihin ja niiden arvo kuitataan erääntynyttä velkaa vastaan. Vastaavasti voidaan sopia pantattujen lainasaamisten siirty-

misestä pantinsaajalle ja niiden arvon kuit-
taamisesta erääntynyttä velkaa vastaan.

tamatta jäävät arvopaperit, tiliraha ja lai-
nasaamiset on arvostettava niin ikään käy-
pään arvoon. Sama koskee korvaavan vakuu-
den arvostamista.

8 §

Myyntitulos ja arvostaminen

Pantinsaajan on maksun saamista varten
myytävä pantatut arvopaperit tai lainasaami-
set käypään hintaan. Kuittauksessa ja nettou-
tuksessa osapuolten velvoitteet sekä palaut-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Lainasaamisen panttaukseen tai muuhun
vakuudeksi antamiseen, josta on sovittu en-
nen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan
tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita
säännöksiä.

3.

Laki**velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/1947) 22 §:n 2 momentti seuraavasti:

_____ 22 § _____	velkakirja on jäänyt rahalaitokseen säilytettäväksi.
Jos pankki tai muu rahalaitos myy tai panttaa juoksevan velkakirjan, myynti tai panttaus on rahalaitoksen velkojia sitova, vaikka _____	Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Astrid Thors*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 päivänä marraskuuta 1999 eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain (1084/1999) 2 §:n 4 momentti, 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 2 momentti ja 14 §:n 1 momentti sekä *lisätään* 13 §:n 1 momenttiin uusi 8 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmiä

Määritelmiä

Selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan.

Selvitysjärjestelmän osapuolella tarkoitetaan selvitysjärjestelmän ylläpitäjää ja yhteisöä, joka osallistuu selvitysjärjestelmän toimintaan, *sekä muuta näihin rinnastettavaa osapuolta.*

3 §

3 §

Nettoutus konkurssissa

Nettoutus konkurssissa

 Jos velvoitteet on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi selvitysjärjestelmän osapuolen konkurssin alkamisen jälkeen, velvoitteiden nettoutus konkurssin alkamispäivänä sitoo osapuolen konkurssissa, jos selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi selvitysjärjestelmän osapuolen konkurssin alkamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo osapuolen konkurssissa, jos:
 1) *velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjär-*

osoittaa, että se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää konkurssin alkamisesta silloin, kun velvoitteet nettoutettiin.

jestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona konkurssi on alkanut; ja

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää konkurssin alkamisesta.

6 §

Nettoutus luottolaitoksen maksukyvyttömyysmenettelyssä

Jos velvoitteet on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi selvitysjärjestelmän osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, velvoitteiden nettoutus maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivänä sitoo maksukyvyttömyysmenettelyssä, jos selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta silloin, kun velvoitteet nettoutettiin.

6 §

Nettoutus luottolaitoksen maksukyvyttömyysmenettelyssä

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi selvitysjärjestelmän osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo maksukyvyttömyysmenettelyssä, jos:

1) velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely on alkanut; ja

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisesta.

7 §

Nettoutuksen vaikutus ulosottoon

Jos velvoitteet on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi maksukiellon tiedoksiantamisen jälkeen, velvoitteiden nettoutus maksukiellon tiedoksiantamispäivänä sitoo 1 momentin estämättä ulosotossa, jos selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että se ei tiennyt eikä sen pitänyt tietää maksukiellosta silloin, kun velvoitteet nettoutettiin.

7 §

Nettoutuksen vaikutus ulosottoon

Velvoitteet, jotka on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitettäväksi maksukiellon tiedoksiantamisen jälkeen, saadaan nettouttaa ja nettoutus sitoo ulosotossa 1 momentin estämättä, jos:

1) velvoitteet nettoutetaan sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukiello on annettu; ja

2) selvitysjärjestelmän ylläpitäjä voi osoittaa, että kun velvoitteita koskevat määräykset tulivat selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan peruuttamattomiksi, se ei tiennyt eikä sen pi-

tänyt tietää maksukiellosta.

8 §

Säännösten soveltaminen selvitysjärjestelmässä

Selvitysjärjestelmässä selvitetävän velvoitteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa syntyneen silloin, kun selvitysjärjestelmän osapuolella ei selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan ole oikeutta yksipuolisesti peruuttaa velvoitetta koskevaa määräystä.

8 §

Säännösten soveltaminen selvitysjärjestelmässä

Selvitysjärjestelmässä selvitetävän velvoitteen katsotaan tätä lakia sovellettaessa syntyneen silloin, kun *se on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan järjestelmässä selvitetäväksi.*

11 §

Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen

Selvitysjärjestelmän osapuolen selvitysjärjestelmän selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita voidaan käyttää maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä selvitysjärjestelmän osapuolen velvoitteiden täyttämiseen järjestelmässä. Jos velvoite on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitetäväksi osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita saadaan kuitenkin käyttää kyseisen velvoitteen täyttämiseen vain maksukyvyttömyysmenettelyn alkamispäivänä.

11 §

Luottojärjestelyn ja selvitystilin käyttö maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen

Selvitysjärjestelmän osapuolen selvitysjärjestelmän selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita voidaan käyttää maksukyvyttömyysmenettelyn estämättä selvitysjärjestelmän osapuolen velvoitteiden täyttämiseen järjestelmässä. Jos velvoite on ilmoitettu selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaan selvitetäväksi osapuolen maksukyvyttömyysmenettelyn alkamisen jälkeen, selvitystilillä olevia varoja ja arvopapereita saadaan kuitenkin käyttää kyseisen velvoitteen täyttämiseen vain *sinä selvitysjärjestelmän sääntöjen mukaisena selvityspäivänä, jona maksukyvyttömyysmenettely on alkanut.*

13 §

Selvitysjärjestelmän säännöt

Selvitysjärjestelmällä on oltava kirjalliset säännöt, joista on käytävä ilmi:

13 §

Selvitysjärjestelmän säännöt

Selvitysjärjestelmällä on oltava kirjalliset säännöt, joista on käytävä ilmi:

8 a) miten selvitysjärjestelmässä noudatettava selvityspäivä määräytyy, jos se ei ole kalenterivuorokausi;

14 §

Ilmoitukset komissiolle

Valtiovarainministeriön on yksilöitävä ja ilmoitettava komissiolle ne selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvat selvitysjärjestelmät, joihin sovelletaan Suomen lakia.

14 §

Ilmoitukset komissiolle

Valtiovarainministeriön on yksilöitävä ja ilmoitettava komissiolle ne selvityksen lopullisuudesta maksujärjestelmissä ja arvopaperien selvitysjärjestelmissä annetun direktiivin soveltamisalaan kuuluvat selvitysjärjestelmät, joihin sovelletaan Suomen lakia, *sekä niiden ylläpitäjät.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

2.

Laki**rahoitusvakuuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 20 päivänä tammikuuta 2004 annetun rahoitusvakuuslain (11/2004) 1 ja 4 §, 6 §:n 1 ja 2 momentti sekä 8 §:n 1 momentti ja
lisätään 3 §:n 1 momenttiin uusi 2 a kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

1 §

*Lain tarkoitus**Lain tarkoitus*

Tämä laki koskee rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia silloin, kun velan vakuudeksi on annettu arvopapereita tai tilirahaa.

Tämä laki koskee rahoitusmarkkinoilla ja yritysrahoituksessa käytettäviä vakuusoikeuksia silloin, kun velan vakuudeksi on annettu arvopapereita, tilirahaa *tai lainasaamisia*.

3 §

3 §

*Määritelmiä**Määritelmiä*

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

2 a) lainasaamisella luottolaitostoiminnasta annetun lain (121/2007) 8 §:ssä tarkoitettun luottolaitoksen tai ulkomaisen luottolaitoksen taikka muun rahoitusvakuusjärjestelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/47/EY 2 artiklan 1 kohdan o alakohdassa tarkoitettun laitoksen myöntämään rahalainaan perustuvaa saatavaa;

4 §

4 §

*Omistusoikeuden siirtoon perustuva vakuus**Omistusoikeuden siirtoon perustuva vakuus*

Osapuolet voivat sopia arvopapereiden tai tilirahan kaupasta takaisinostoehdoin taikka muusta sellaisesta järjestelystä, jossa vakuu-

Osapuolet voivat sopia arvopapereiden tai tilirahan kaupasta takaisinostoehdoin taikka muusta sellaisesta järjestelystä, jossa vakuu-

den antaja luovuttaa arvopapereita tai tilirahaa velan vakuudeksi niin, että vakuuden saaja saa niihin omistusoikeuden. Vakuuden saajan on palautettava vastaava omaisuus vakuuden antajalle sovittujen ehtojen mukaisesti viimeistään eräpäivänä, jollei ole sovittu, että palauttamatta jäävien arvopapereiden tai tilirahan arvo kuitataan velkaa vastaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu luovutus on sitova, kun arvopaperit on luovutettu vakuuden saajan hallintaan tai kun arvopapereiden tai tilirahan siirto on muutoin toteutettu niin kuin omistusoikeuden luovutuksesta säädetään.

6 §

Panttioikeuden toteuttaminen

Pantinsaajalla on oikeus maksun saamista varten myydä pantiksi annetut arvopaperit taikka nostaa tai kuitata pantiksi annettu tiliraha, kun velka on erääntynyt. Jollei osapuolten kesken ole muuta sovittu, pantinsaajalla on oikeus myydä arvopaperit viipymättä ja ilman pantinantajalle tai muulle oikeudenhaltijalle ennakolta tehtävää ilmoitusta.

Osapuolet voivat panttauksessa sopia ehdosta, jonka mukaan myymisen sijasta pantinsaaja saa omistusoikeuden pantiksi annettuihin arvopapereihin ja niiden arvo kuitataan erääntynyttä velkaa vastaan.

8 §

Myyntitulos ja arvostaminen

Pantinsaajan on maksun saamista varten myytävä pantatut arvopaperit käypään hin-

den antaja luovuttaa arvopapereita tai tilirahaa velan vakuudeksi niin, että vakuuden saaja saa niihin omistusoikeuden. Vakuuden saajan on palautettava vastaava omaisuus vakuuden antajalle sovittujen ehtojen mukaisesti viimeistään eräpäivänä, jollei ole sovittu, että palauttamatta jäävien arvopapereiden tai tilirahan arvo kuitataan velkaa vastaan. *Mitä edellä tässä momentissa säädetään, on soveltuvin osin voimassa myös järjestelystä, jossa vakuuden antaja luovuttaa lainasaamisia velan vakuudeksi niin, että lainasaamiset siirtyvät vakuuden saajalle.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettu luovutus on sitova, kun arvopaperit on luovutettu vakuuden saajan hallintaan tai kun arvopapereiden, tilirahan tai lainasaamisten siirto on muutoin toteutettu niin kuin omistusoikeuden luovutuksesta ja saatavan siirrosta säädetään.

6 §

Panttioikeuden toteuttaminen

Pantinsaajalla on oikeus maksun saamista varten myydä pantiksi annetut arvopaperit tai lainasaamiset taikka nostaa tai kuitata pantiksi annettu tiliraha, kun velka on erääntynyt. Jollei osapuolten kesken ole muuta sovittu, pantinsaajalla on oikeus myydä arvopaperit tai lainasaamiset viipymättä ja ilman pantinantajalle tai muulle oikeudenhaltijalle ennakolta tehtävää ilmoitusta.

Osapuolet voivat panttauksessa sopia ehdosta, jonka mukaan myymisen sijasta pantinsaaja saa omistusoikeuden pantiksi annettuihin arvopapereihin ja niiden arvo kuitataan erääntynyttä velkaa vastaan. *Vastaavasti voidaan sopia pantattujen lainasaamisten siirtymisestä pantinsaajalle ja niiden arvon kuitaamisesta erääntynyttä velkaa vastaan.*

8 §

Myyntitulos ja arvostaminen

Pantinsaajan on maksun saamista varten myytävä pantatut arvopaperit tai lainasaami-

taan. Kuittauksessa ja nettoutuksessa osapuolten velvoitteet sekä palauttamatta jäävät arvopaperit ja tiliraha on arvostettava niin ikään käypään arvoon. Sama koskee korvaavan vakuuden arvostamista.

set käypään hintaan. Kuittauksessa ja nettoutuksessa osapuolten velvoitteet sekä palauttamatta jäävät arvopaperit, tiliraha ja lainasaamiset on arvostettava niin ikään käypään arvoon. Sama koskee korvaavan vakuuden arvostamista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

Lainasaamisen panttaukseen tai muuhun vakuudeksi antamiseen, josta on sovittu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki**velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/1947) 22 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

22 §

Milloin pankki tai muu rahalaitos myy juoksevan velkakirjan, on myynti rahalaitoksen velkojia sitova, vaikka velkakirja on jäänyt rahalaitokseen säilytettäväksi.

Jos pankki tai muu rahalaitos myy *tai panttaa* juoksevan velkakirjan, myynti *tai panttaus* on rahalaitoksen velkojia sitova, vaikka velkakirja on jäänyt rahalaitokseen säilytettäväksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 . _____